

Listopod z gorki

na 19 listopada 2005r

No, toż momy tyn nasz listopod lebo – jakech to już sam kiejsik tuplikowoł – listopadnik abo sześćświętnik po lekušku z gorki. Śniyga sam u nos jesce żodnego niy było do terozki, kiej te słowecka szkryflom, nale ... mo być, bo nos wszyjskie straszom. A som gryfne powiarki, kiere sie kuplujom ze naszom Cilom i Kaśkom. Jo tam, nikiej koždy Ślonzok fajruja gyburstak nale i nasze Ołmy, nasze Starki tyż łożprawiali u sia roztomajte powiadaczki, kiere idzie sie za swe wziońć. I tak, ło Cili (fajruje we 22 listopoda) godali telkie gryfne słowecka:

„Kiej na świynto Cila fest rzgmi, to pampoń ło dobrym roku mo śnik.”

„Kiej jes blyscy klara we Cila, bydzie w biołym klajdzie Wilija”

i można jesce telko, co: „Świynto Cila jesiyn nom umilo”.

A juzaś ło Kaśce, ło Katarzynie (fajruje 25) godajom telkie przypowiarki:

„Dziyń Katarzyny jaki – telki cołki grudziyń taki”.

„Kiej na Katarzyny gańś tyro po wodzie, to Wilijo bydzie pewnikiym po lodzie”.

„Świynto Katarzyna jagwynd sknołtłowała, dziółcha jes niyszczysno, kiej sie niy wydała”.

A terozki można ze inkszyj faski. Jo sam porzond łożprawiom ło roztomajtych kamratkach i kamratakach, ło somsiódkach i somsiódach, kierzy jesce żyjom lebo już zemrzili, i jejich prawucko mianuja tak nikiej jejim dali na krzcie abo majom po łojcach. Drugda cosik zwekslują coby sie tam fto za tela niy ciepół. Godołech ło tych ze kierymi jakigosik sznapsa wysłepołech, ło babach, kiere trefiom we raji naszymo konzoma. Przeca to je moja dziydżina, moja domowina, moj plac kole familoka, moje sztreki, cesty i ulice kajeche sie upłoncnoł i wiyncyj niżli szejścdziesiont lot żech przetyroł. Tak tyż było ze jednym mojim kamratym ze naszymo familoka – Bercikiym łod Majzliny. Porach wicow, szpasow śniym żech sam naszkryfloł, a Łon som, jejigo baba i synek mieli radzi we radijoku posuchać co tyż jo tam fandzola. Tela, co łonśki szczwortek my go już na naszym „Jozefce” pochowali. Mioł ci dziepiyro, abo już, szejścdziesiont piyńć lot. Świyć Ponboczku nad jejigo duszyckom, kiero nikiej i moja, i tych wszyjskich świyntych terozki we Syjmie, była grzyszno, nale zgorszynio, łostudy nikomu niy zrobiyla. Byda go jesce można niy roz spominoł, tela co już ło umrzitym. ..

Tu mi sie spomnioł telki fał, kiery sie przidarzoł tymu Bercikowi łod naszym staryj Majzliny ze Grunwaldzkij. Tyn Bercik ze takim jednym istnym poprali sie po pyskach aże wylondowali we sondzie, we gyrichcie.

– Suchejcie gizdy – pado syndzia – mocie mi tu zarozki nikiej we suchatelnicy u Farorza pedzieć, skuli cego żeście sie tak pochatrasyili?

– Abo, panie syndzio – godo Bercik – tyn gorol mie sponiywyroł. Łon mie ganc, nale to blank ubliżoł, jak sto pieronow mi nawarzoł.

– A jak wos panie Bercik łobrazioł ?

– Ano, pedzioł mi przy ludziach „hałdujudu”.

– No przeca to niy jes łobraza. Łon Wos panie Bercik ino pozdrowioł po angiylsku (how du you du?). Myśla, iże niy ma co sie gorszyć i mogecie sie zgodliwie grace podać i dalij sie na sia niy ałfryjgować.

Tak tyż łoni zrobiyli, nale już przy dźwierzach Bercik sie tak myśli:

– Można łon mie i pozdrowioł tyn gorol, nale czamu pedzioł mi na dodatek „złomany”?

Nale, tak to już jes, iże niy jedyn słyszy, że dzwoniom, ino niy wiy we ftorym kościele. Tyn wic już można niy jes telki gryfny, kiej ci sie naszymu Bercikowi zemrziło dziesiontego listopada, i już my go pochowali. A jo go ino spominom skuli tego, co to boł moj richtik wiczny, szykowny i sztramski kamrat. I tak sie miarkuja co sie ani Łon, ani jejigo babeczka niy pogorszom, kiej ryzyka jesce szpas, kiery godali ło niym kiej jesce robiol na grubie:

Bercik przilazuje po geltaku ze popołnowyj szychty (a boło ci już mocka po dwanostyj) nawalony nikiel fliger. Jejigo gryfno babecka już zmiarkowała przodziej jak to bydzie i łoblykła sie bioło poszwa i niy poradziyla ci sie na niygo we antryju doczkać. Kiej Łon ino wloz, ta wyfukła i rycy ci: huuu, huuu, huhu! Łon sie deczko przelynknoł nale sztram pyto:

– A ftoś ty jes?

– A dyć duch ze naszymu kiyrchowa!

– Jeronie, to dobrze, boch już miarkowoł co to jes moja baba!

I pedzioł kiej sik boł Stanisław Słomski, jedyn dochtor warszawski (łojciec Antoniego Słomskiego) iże: Szpryma, doświadczyńcie nos ucy, co zawdy ci umrzitnie ftoś inkszy! >>>>

Nale, to można by boł szlus ze tymi umrzikami, chocia mie sie terazki spominjaom roztomajte fale niy już tak daleko łod niymocnych.

Kiej sik za downygo piyrwyj baba łod jednygo weteryniorza, starego Pelki ze tych naszych Pniokow, prziszła po richticznygo dochtora, coby tyn dochtor prziszol go do dom tego weteryniorza łobadać.

– Suhejcie ino panie Pelka, godejcie mi zarozki jak sie łoni cujom ?

Jorg Pelka miasto mu łodpedzieć jak cowiek, wejrzoł sie tak ino na tego dochtora i po leku godo:

– Jo tam panie dochtor swoich pacijyntow sie ło nic niy pytom, ino jo ich kuriyruja. Wiedzom łoni ? Wos tu moja staro tyż niy zawołała na łozprowki, ino cobyście mie wylcyli.

Dochtore pokiwoł gowom, naszkryfloł wielgachno recypta i pado do staryj Pelcynyj:

– Suhejcie Pelcyno, tu mocie mocka pilow i szpricow, a kiej te medikamynta niy pomogom, to możecie go... zarznoć!

Terazki momy już po welonku na prezidynta, na tych wszyjskich posłow i tych cołkich synatorow a za jakisik chnetki roczek bydymy już wybiyrać naszych rajcow miyjskich we naszych dziydzinach. A kiej jo sie tak terazki suchom tych naszych – niy ino we Chorzowie – rajcow i tak sie na nich gawca, to mi sie widzi, iże te rajce jednakowoż muszom być figury, perzołny cołkim pyskiym. Telki jedyn

na Pniokach łamzi sztajfny choby łyknoł falyta łod płota i bele kogo niy pozdrowi. Jak już ci kieryś copka syjmnie, nisko sie pokłoni i „dziyń dobry panie radny” rzyknie, to dziepiyro łon tyż tom swojom palicom myrgnie. Inkszy zasik to sie taki amerikon zrobił, iże durch i jednym ciyngiym ryncyska w kabzi trzimo. Niy, co łon by we tyj Hamerice boł, niy (łon ino fyrto tak kaj go birgemajster na delegacjo wykłudzi). A tak mi sie cosizdo, iże cheba kiej idzie na strona, do hażlika za potrzybom, to tyż cheba ryncyska ze kabzy niy wyciongnie. I tak sie myśla, że kiejby moja niyboszczka Mamulka żyli i widzieli by mie starogo pryka z gracami w kabzi, to by mie tak praskli bez pysk cobych sie przekopyrtnoł. Ale moja Matulka i te inksze downiysze matrony miały storanie ło ta kindersztuba dlo dzieckow. I pokłonić sie kozali, i niy wtykać sie kiej starsi godajom. Terozki to już niy jes take ważne. Terozki dziecka mogom pytlować nikiej jazgotliwy babiniec, niy muszom sie na ulicy starszemu cofnońć a co przy tym nojważniysze, to coby umieli dobrze cyganić, łoztopiyrzać sie łokcioma i po truchłach ciś sie do koždygo koryta. I tak mi sie zdowo, iże mondrze pedzioł jedyn jedyn formon na Pniokach: – Niy rob komu dobrze – niy bydzie ci źle”. Niy jes to richtik prowda ?

Nale, radny to radny, a co figura to figura. I niech sie sam na mie żodyn niy gorszy za tela, bo jo tyż boł rajcom we Chorzowie bez dwie aże „kadyncje”. Tela co teroźniyszy rajca na wszyjskim sie musi znać, bo po to go bezmać ludziska wywelowali, chocia by to byli ino jejich pociotki. Musza Wom pedzieć, iże i miyndzy niymi tyż som roztomajte zorty. Jedne to som take, kiere już umiom dodać dwa a dwa, i wyłazi im śtyry. Inksze zasik, kiere trocha szkoły liznyli, to wiedzom, iże dwa razy dwa to tyż jes śtyry. A te cołkiym ucone – ja, ja, pora telkich sie nojńdzie – to, to już umiom porachować wiela jes dwa do kwadratu, i tyż im śtyry wyłazi. Niyskorzij som telkie, co ino wszyndy afery widzom i koždygo by chcieli łozliczać, sztrofować i zarozki wyciepować. Jesce inkszy zort, to takie istne strachopierdy, kiere ino gawcom na tego nojważniyszego i ciyngiym sie pytajom:

– Prowda panie Przewodnicocy, dobrze godom panie Przewodnicocy, bydom tak dobrzy panie Przewodnicocy – abo przychwolajom – jo tyż tak myśłoł panie Przewodnicocy.”

Nale, styknie tyż na dzisioj ło polityce, bo jesce wszyjskie łobejrzymy co bydzie po tym naszym polskim welonku, kiej tych dwioch cwilingrow do nom skozać kaj kiszka, kaj kwaśne mlyko rośnie. Bo jo już wycytoł we jednym cajtongu co som telkie, kierym po tym wszyjskim niyftore majom ci za knap cerwionych „ciałek” krwie we ankoholu. I tu mi sie spomniało – chocia moge mi ftosik przeciepnońć juzaś ta „ustawa o wychowaniu w trzeźwości” – kiej jo sie roz pokwanckoł, jak zawdy beztydziyń, do Pyjtra na piwo. A, iże mi jakosik łostatnio cosik mi terozki leberka nawolajom i wloz zech do tego dochtora łod piyrzygo „kontaktu”. Do telkigo co wiela niy hilfnie, nale można i niy zaszklodzi.

– Wiycie, panie dochtor, cosik mie łod dukszygo casu rano gowa boli i na rziganie mie biere. Co jo mom robić ?

– Musicie panie Ojgyn każde rano brać ALKA PRIM – pado mi na to dochtor.

– No ja. A co na łodwieczarz panie dochtorze ?

– A przed śnikiym to to co zawdy, panie Ojgyn !!! I to styknie! Bo dło wos panie Ojgyn już klapujom telkie słowecka: „Sto lot, sto lot” to wóm niy idzie śpiywać. Wóm idzie zawiskać: „Jesce roz niych żyje nóm !!!!”

I tu mi sztimuje jedna powiarka, a można to było na richtik: Moją kamrat ciyrpioł, łonymu sie ścigało bez cołkie życie, nale terozki już dycho ze srogom rułom, we spokoju bo ... jejigo staryj sie zemrziło. I cowiek sie raduje nikiej tyn łochyntol, kiery mi łozprawioł łoński tydziń jejigo fal:

– Wiysz Ojgyn, moja Świekra zapodzioła ci kajski dziesiyńc złociokow.

Miarkujesz? Mało rzec ... a festelnie raduje!

A ło mojim jednym kamracie godała jejigo babeczka:

– Pies cie bajsnie, byk pobodzie, kokot udziubie, liwok (gansiny samiec) uscypnie a moją chop mo być lepszyjszy. Tyż to je prawie, pra, chopy? Nale ta samo baba we gyrichcie godo tak:

– Panoczku sondco, moją tyn łochyntol, chop nie pedzioł do mie bez cołki rok ani słowecka.

– Bo miarkujom panoczku – pado tyn istny – joch niy kcioł ji szterować we jejij godce!!!!

A kiej tak cowiek kuknie za łokno, na plac lebo na cesta to już ci stromy blank sage, a i lestecka już ficywyrty pośmiatali i ino doczkać na tyn piyrszy śniyg, na to co my za bajtla na isto niy poradziyli sie doczkać, coby łoblukać szlyndzuchy lebo holcoki i dowej kiołzdać sie kaj sie ino dało. Nale, to było downij, terozki dziecka majom inksze zwyki i można przijńdzie mi ło tym łozprawiać kiej indzij.

Bo nikiej już moja Starka godali, iże wszystko musi mieć swój szlus i swój cas, i niy można sie zawdy tak dzicyć, festelnie uwijać. A mie, starymu purtowi gynął klapujom słowecka nikiej we tyj gorolskij śpiywce:

„Norod ganc zbzikowoł, na nic niy mo casu,
Ani robić w polu, ani lyjżć do lasu.

Naobkoło widzisz starych, modych, dzieci,
Na skryncynie karku, każdy kajsik leci.

Pomału chop ze babom w pierońskim pośpiychu,
Niy bydom mieli casu... w nocy robić grzychu.”

Jo to sam już tyż kiejsik godoł, nale niyftore powiarki, niyftore śpiywki zawdy kajsik wylazujom przy roztomajtych przileżitościach. Bo bezmać ludzie już wszystko wypokopiyli, tela co łoblykajom to terozki ino we corozki modyrnijsze słowecka.

I to by było można na dzisioj a beroł, fandzołół nikiej we każdo sobota

Ojgyn z Pniokow